

Messen som sakramente

Lad os begynde med to citater – bare for at sætte tonen for dette foredrag.

Det første citat er af Poul Hoffmann og stammer fra en artikel i Ordet & Israel fra 1974, hvor han siger noget om gudstjenesten eller, som vi kalder den, messen:

"Vi har da vel ikke en eller anden opfattelse af, at det er et møde hvor præsten holder en opbyggelig tale i en passende ramme af bekendtgørelser, fællessang osv. Vi forstår vel, at det der sker søndag formiddag, eller på andre tidspunkter er det, at vi møder Gud, at paradisets porte står på vid gab, at vi hører dets tone og fornemmer dets lys og dets farver. Smager frugter af livets træ og drikker af livets vand. I Gudstjenesten i kirken der bliver dette at være ombord i frelsens skib til synlig, håndgribelig virkelighed. Hvis det lyder høj Kirkeligt så skyldes det jo nok, at det er det! Måtte vi så bare allesammen blive tusinde gange mere høj Kirkelige. Måtte vi bare tusinde gange mere mærke brisen fra paradiset." (Fra "Evangeliet" i Ordet og Israel 1974)

Det andet citat er af Sankt Leonardo fra Porto Maurizio og er indledningen til hans traktat om messen:

"Uanset hvor sjælden og kostbar en skat i virkeligheden måtte være, så vil den kun blive værdsat i samme grad, som den er kendt. Det er uden tvivl derfor, kære læser, at Det allerhelligste messeoffer ikke påskønnes i den udstrækning, som det fortjener af et stort antal kristne. Det er Guds Kirkes skønneste rigdom og guddommeligste pryde, men det er en skjult skat, som alt for få kender.

Åh! Hvis alle vidste, hvad denne Paradisets perle er, så var der ikke et eneste menneske på jorden, der ikke frivilligt ville give alt, hvad det ejede her nede, i bytte for den.

Ved du, hvad Den Hellige Messe i virkeligheden er? Den er intet mindre end Kristenhedens sol, Troens sjæl, hjertet i Jesu Kristi religion; alle riterne, alle ceremonierne, alle sakramenterne står i forbindelse med den. Den er i ét ord indbegrebet af alt, hvad der er af skønt og godt i Kirken. Dette offer er sandelig det mest ærværdige og mest fuldkomne; og, for at en sådan skat kan opnå den agtelse fra dig, som den fortjener, vil vi her kortfattet undersøge, med få ord, nogle af dens kvaliteter.

Jeg siger nogle, for at fatte dem alle ville være umuligt for det menneskelige intellekt.”

Vi hører her to meget forskellige kristne fra vidt forskellige tider, som alligevel har fattet lidt om messen og dens sakramentale karakter.

Messen er det første hovedord i det her foredrag. Messen er det traditionelle ord for Nadvergudstjenesten. For en messe er ikke en prædiken, hvorpå der er påklistret en altergang. Messen er frembærelsen af et offer. Den er en ofring, en ihukommelsen af Kristi lidelse og død og opstandelse. I denne gudstjeneste indgår der både en prædiken og bønner og menighedens sang, men disse ting er ikke det primære. Disse ting peger frem mod messens højdepunkt, som er frembærelsen af offergaverne, deres forvandling til Jesu legeme og blod og altergangen. Ordet messe bruges mest her i den vestlige kirkeafdeling. Vore brødre og søstre i øst taler – ikke uden grund - om Den Guddommelige Liturgi. Messen eller liturgien har en guddommelige karakter, fordi den er indstiftet af Kristus og er en repræsentation på jorden af den gudstjeneste, som Kristus som vor og hele skabningens ypperstepræst fejrer i himlen. Messen er tjenesten med brød og vin og taksigelse, som vor Herre Jesus har indstiftet i sin kirke. Den er den offentlige gudstjeneste, hvor der blandt alle folkeslag frembæres rene offergaver til Gud. (Mal 1,11) Den er den gudstjeneste, hvor gaverne af brød og vin frembæres, der holdes taksigelse for frelsen i Kristus over dem, Kristi frelsesgerninger ihukommes, de forvandles til Jesu legeme og blod og fortæres af de kristne. Messen er den handling, hvor vi æder det hellige brød og drikker frelsens kalk og derved ihukommer vi Kristi lidelse og død, indtil han kommer igen i herlighed.

Læg imidlertid mærke til formulering af titlen på foredraget: MESSEN som sakramente. Det er ikke: Nadveren som sakramente. Det er altså ikke nadvermåltidet i snæver forstand som er vores fokus. Det er hele nadvergudstjenesten, hele messen, det drejer sig om. Det skal altså ikke være et foredrag om nadveren isoleret set, men et foredrag om hele gudstjenesten. Det er ikke altergangen og det at æde Kristi legeme og drikke hans blod forstået som en selvstændig handling, men også alt det andet, som foregår i messen. Hele messen har en sakramental værdi. Bøn, tekstlæsninger, prædiken og lovsang indgår fra apostelenes tid som en del af messen og omgiver naderhandlingen. Alt dette er ikke sakramenter, men de udgør alligevel en nødvendig del af den hellige handling.

Det andet hovedord i foredraget er sakramente. Et sakramente er en hellig handling, som er indstiftet af Kristus. Et sakramente er en handling, hvor Guds kærlighed og nåde kommer ind i vor verden. Et sakramente er en nådens og frelsens kilde, hvor det evige liv strømmer ned over os mennesker. Et sakramente er noget, som sprænger vor menneskelige fatteevne og vor almindelige begrebsverden. Det er ikke uden grund, at de østlige kristne bruger ordet *Mysterium* om disse handlinger i kirkens liv. Et sakramente er en ydre handling, hvortil Jesus har knyttet en guddommelig nåde. Når et menneske modtager et af sakramenterne, så får det del i Guds kærlighed og liv og hellighed og guddommelighed. Sakramentet er altså en kanal fra Guds verden og ind i vores. Et sakramente er et middel til, at vi mennesker kan leve og elske Gud og vor næste.

Her må vi gå lidt grundigt til værks for at forstå et sakramentes funktion. I paradiset var der ingen sakramenter. Der var ikke brug for dem. Adam og Eva levede med fri adgang til livets træ, som de kunne spise af. De levede i Guds kærlighed og nåde og Gud Herren vandre sammen med dem, når dagen blev kølig. (1. Mos 3,8) Adam og Eva levede i fællesskab med Gud, som er selve livets ophav og derfor var de udødelige og var opfyldt med guddommelig kærlighed og hellighed. Ved syndefaldet brød de med Gud. De afskar sig fra livet og kærligheden og blev dødelige væsener. For at bruge et moderne billede. Det var som, når man trækker stikket ud til en bærbar computer. Den kan forsætte en tid, fordi batteriet er ladet op med strøm, men før eller senere må den tilføres ny energi, hvis den ikke skal løbe tør for strøm og gå i sort. Sådan er det med mennesket. Hvis vi afbryder forbindelsen til livet og kærligheden, så dør vi. Hvis vi ikke lever i fællesskab med Gud, som er livet og kærligheden, så er vi dødelige. Vi er ikke levende i os selv. Vi er ikke guddommelige i os selv. Vi har ikke liv og kærlighed og hellighed i os selv, men kun hvis vi har forbindelse med Gud. Vi har ikke liv i os selv og derfor, må vi have forbindelse til Gud, hvis vi vil leve og elske. Derfor indstiftede Jesus sakramenterne. De er midler til at liv og kærlighed og nåde kan strømme ind i denne dødens verden, så vi mennesker kan lades op med ny energi og så vi kan leve og elske. Fordi mennesket på samme tid er et fysisk og et åndeligt væsen, så er sakramenterne også nogle fysiske ting, hvortil nåden er knyttet. I dåben er det fysiske element vand, hvortil der er knyttet genfødsels nåde og i nadveren er det fysiske element brød og vin, som forvandles til Jesu legeme og blod, så de bliver bærere af Guds frelsende nåde.

Nu har vi set lidt på elementerne i foredraget, så lad os derfor se lidt på, hvordan messen er et sakramente eller en sakramental handling.

Messen er centrum og højdepunkt i al kristen gudstjeneste. Alle andre gudstjenester og alle andre sakramenter og hellige handlinger og bønner og gode gerninger og alt andet kristenliv, både offentligt og privat, finder sit højdepunkt i messen. Messens funktion og betydning for kirkens liv og for den enkelte kristne kan ikke undervurderes. Når vi taler om messen er det umuligt at overdrive. Hvis jeg var digter ville jeg skrive digte og hymner til messen og smykke den hellige handling med de skønneste og dejligste ord og det ville kun være ord, som var fattige og svage. Den salige Padre Pio sagde det engang sådan: *"Det ville være nemmere for verden at overleve uden solen end uden den hellige messe."* Og det er sandt. Messen er uundværlig.

Messen er udtryk for troens mysterium i højeste potens. Messen er det sublime i det sakramentale liv. Den er på samme tid noget guddommeligt og noget dybt menneskeligt. Den er noget gud-menneskeligt, ligesom Jesus Kristus selv. Messen er et drama i ordets egentlige betydning. Ikke forstået som et skuespil, men som en handling, hvor der sker noget. Messen er den handling, hvor frelsen og det evige liv og Guds nåde realiseres for os. Det der skete på korset, i dødsriget og ved graven påskemorgen bliver i messen en håndgribelig og nærværende og nutidig virkelighed for os mennesker.

Messen er som et jordskælv, der ryster hele universet. Livet og kærligheden realiseres. Døden og de onde kræfter bekæmpes. Når messen fejres trækkes det forhæng til side, som adskiller tid og evighed. Når messen fejres opstår der en dør i himlen og vi bliver en del af den himmelske gudstjeneste. Messen er himmeriget på jorden. Når messen fejres, kommer Jesus, Guds og Marias søn, ned fra himlen og tager sæde på vort alter. Det jordiske alter bliver som kerubtronen, der bar den guddommelige herlighed i templet i Jerusalem. Altets hersker kommer til stede iblandt os mennesker, når messen fejres. Jesus kommer til stede i al sin fylde af liv og kærlighed og nåde i de jordiske elementer af brød og vin.

Messen har en ganske særlig og betydningsfuld funktion i fællesskabet mellem Kristus og Kirken. I messen realiseres Kristi kærlighed til kirken og i messen kommer Kirkens kærlighed til Kristus til udtryk - og kommer det i sin mest fuldkomne og skønneste form. I messen giver Kristus sig selv helt og fuldt til Kirken og Kirken giver sig selv helt og fuldt til Kristus.

Messen er en manifestation i verden af Guds kærlighed til menneskene og af menneskenes kærlighed til Gud. Og messen er den handling, hvor kærlighedens kilder blotlægges og flyder frit mellem Gud og mennesker. Lad mit blot udtrykke det kontroversielt og med risiko for at træde nogen over tæerne: I forholdet mellem Kristus og Kirken har messen samme funktion som samlejet har mellem mand og kvinde i ægteskabet. Den er det sted, hvor de to mødes og bliver til ét. Det er der, hvor kærligheden kommer til sit højeste udtryk og hvor de to kommer tættest på hinanden. I messen mødes Kristus, den himmelske brudgom, med Kirken, den jordiske brud, og *"Sulamit må tage sin Salomon i favn!"* (DDS 8,6) Det store mysterium, det store sakramente, den hellige og ophøjede handling og begivenhed, som Paulus skriver om i brevet i Effeserne i kapitel 5 kommer til udtryk i messen. Det store bryllup mellem Kristus og Kirken, som fuldt og helt skal realiseres i det nye Jerusalem på den nye jord i al evighed, er allerede nærværende her på jorden i tiden, når vi fejrer den hellige messe.

Messen er altså et sakramente eller en sakramental handling. Når den fejres, så udspiller der sig et gud-menneskeligt drama, hvor Gud tilbedes ved offer og bøn og lovprisning og taksigelse og hvor sjælene frelses. Det er en brise fra paradiset, som rammer os her på jorden, hvor vi må arbejde i dagens hede for det daglige brød. Når vi påbegynder messen, så går vi konkret ombord i frelsens skib og stævner frem mod den frelsende kyst på den nye jord. Når vi fejrer messen, ligger vi på grønne enge og drikker af og bader i livets flod. Dette er, hvad messen er efter sit væsen. Dette er virkeligheden på alle steder og på alle tider, hvor og når messen fejres. Det sker ved den mest højtidelige messe i den største katedral og det sker ved den mest enkle messe i det mindste kapel. Det sker, når ritualer er det mest skræbende og stort set kun består af indstiftelsesordene og det sker, når man bruger de ældste og herligste bønner og liturgier. Men det er også derfor, vi skal arbejde for og bestræbe os på, at messen udføres på den smukkeste og mest højtidelige måde som er mulig efter omstændighederne. En messe med det enkleste ritual og de mest forsimplede ceremonier er gyldig og tilstrækkelig, ja, men enkelthed og simpelhed er ikke et mål i sig selv. Netop fordi messen er så herlig i sit indhold, så bør den også udføres med den største herlighed, som det er menneskeligt muligt for os at præstere - til Guds ære og til opbyggelse for de troende.

Når vi som højkirkelige bruger så smukke og dejlige bønner og en så ophøjet liturgi og når vi fejrer messen med så mange pragtfulde ceremonier og så mange dikkedarer og tingeltangel, som nogen måske ville kalde det, så er det fordi, vi ønsker at messen også i det ydre skal fremtræde som det den rent faktisk er efter sit væsen. Hvis messen virkelig er en manifestation på jorden af den himmelske gudstjeneste, så må vi da bestræbe os på, at vor messe og vor gudstjeneste her på jorden fremtræder med blot en afglans af herligheden og skønheden i Himlen. Messen er det skønneste og mest ophøjede på jorden. Den er efter sit væsen en hellige og guddommelig handling, som vi inddrages i og bliver en del af, når vi fejrer den. Derfor skal vi fejre messen, fordi der møder vi Kristus og der bliver frelsen en håndgribelig virkelighed for os.